

masker, aftelichten, en 't Goud en Zilver weer tot zig zelfs te brengen. En veele andere dingen; dog om kortheyds wil, zal ik dit afbreeken, en de verhandelinge, van een ieder beginnen.

Van Toetsen zo wel Goud, Zilver als andere metaalen.

HEt toetsen geschiet in 't generaal, door vryven of streiken, aan een Expressie daar toe gesleepen, en gepoleiste teen, die men daarom de naam van Toets-Steen geeft. Men neemt dat Goud, Zilver, of Koper, waar van men de waarde begeert te weeten. Is 't eenig gesmolten stuk, (dat niet grooter moet zyn als dat het wel in een hand kan werden geregeert) slaat met een hamer op een Ambelt, daar een soort van een Punt aan, daar gy uw verbeeld het zelve best te zullen kunnen streiken, welke Punt niet dicker en breder zal zyn, als uwe Toets-Naalden, vylt die op 't end heel schoon, op dat gy door eenige daar aan zynde vuilgheid, of wit-kooken, geen valse streck krygt, en alzo geabuzeert werdt, dewyl 't kennelyk is dat vulligheit, slechter, en wit-kooken, aan Zilver, of sterk kleuren aan 't Goud, een beeter streck doet geven, als die Metaalen inderdaat zyn, doch de eervaarendheit heeft myn geleerd, dat het wit-kooken, meer op 't Zilver als 't kleu-

ren op 't Goud vermag, (waar van ik onder Reeden zal geeven,) of wilt gy een gemaakt Stuk werks toetsen, zo zoekt de uitstekenste hoeken aan 't zelve, doch wel in acht neemende dat op die plaatsfen niet Gefoldeert en is, 'om dat op een Soldeer streek geen staat is te maaken. Veilt of schrabt die (om gemelde Reeden) ook wel af, is 't van veele stikken te zaamen gebracht, zo doet zulks op verscheide plaatsfen, om dat aan zulken Stuk-werks, diverse soorten van Zilver kunnen zyn, alhoewel de Reeden eisen dat een stuk, ook van een Zilver moet zyn, dus dan dit stuk of stucken gereedt gemaakt zynde, zo streikt dezelve wel gladt en vast aan den Steen, (die alvoorens ook wel schoon, met een linnen of wollen Lap zal afgeveegt zyn.) En om zeker te gaan, zoo neemt 2 à 3 streeken van een stuk, om dat de een of ander streek dikwils nog verschillen, zet die streeken zo ver van malkander, dat de Toets-Naalden tussfen de zelve onverhindert, kunnen werden gestreeken, Dus doende zal de eervarentheid leeren, dat op deze manier het best kan gezien werden, zoo zal het veel Toetsen, en nauw daar op acht te geeven, U leeren? dat men van een goede Steen, en Naalden voorzien zynde, zoo wel Goud als Zilver, op die wys al zeer nauw kan proberen.

Ik heb meermaalen, (in zaaken van disput) zo nauw Zilver ter Toets geprobeert, en zien

en zien probeeren, dat men tot geruſtheid, ook een Eſai daar van maakte, dog bevont beide die proberingen, maar 1 à 2 grein te verſchillen.

Doch een ieder gelieve hier te weten; Dat zo het zilver, met Geel-Kooper (by de Hoogduiſen meſſing genaamt) is geali-eert, dat dan op de Toets geen ſtaat te maaken is, vertonende zich de ſtrecken beeter als de innerlyke waarde.

Als 't mede doet zo der eenig Tin, Lood, of iets anders (diergelyke) mochte onder zyn, zo als met daagelyke, valſe en nagegotene Munt Penningen, genoegzaam kan werden beweeſen, doch het is een Conſtante waarheid, dat Zilver of Goud, met het aldertiniſte Lood of iet diergelyks gemengt zynde, geen de miniſte Hamer-ſlag kan verdraagen, daarom zyt verzeekert, dat zoo by 't aanſlaan van een Punt het Zilver, ſpringt, of fel barſt. Dat als dan uw Toets, in verna, niet met den Eſai zal accordeeren, doch dit is maar betrekke-lyk, tot alle gegotene ſtucken Zilver, om dat de geſlaagene, niets in haar kunnen hebben, als rood, (of ten quaadtſten genomen) eenig Geel-Kooper, iets anders daar onder zynde, is 't onmogelyk, eenigh ſtuk geſlaagen werk daar van te maaken, (om boven gemelde Reeden.)

Daarom moet men onderſtellen, als men op 't Toetſen van Zilver wil vaſt gaan, dat

niet anders als met goed Rood-Kooper ge-
aljeert te zyn.

By 't Toetsen van 't Goud is aantemer-
ken, dat al schoon 't geen Hamer-slag wil
verdraagen, geen bewys is, dat eenig quaat
Metaal daar onder zou zyn gemengt, want
't is kennelyk, dat het feinste Goud, kan
ongesmeedig werden (zonder dat men veel-
tyds) eenige Reeden, daar van kan vinden,
en doch is op een strek van zulk onge-
smeedig Goud, ook geen vaste staat te maa-
ken, alzo ongesmeedigheid een slechter
streek veroorzaakt.

Daar om is 't alder sekerst, een stuk Goud
ongesmedig bevindende dat eerst smedigh te
maaken, voor dat men van des zelfs strek
oordeelt, (hoe dat geschiet zal volgen) maar
alzo hedendaags veele gemengde Metaalen
werden gevonden, die van Kleur Goudt
scheinen, die zullen aan haar lichtheyd in
't gewigt kennelyk zyn, alzo ik vaststel,
dat Goud het zwaarste en digste Metaal des
Weereldts is, voorts is 't een onweeder-
spreekelyke proef, dat Goud (hoe slecht
het ook is,) op den Toets-Steen gestree-
ken zynde, en alle andere Metaalen daar
by, dien Steen dan met sterkwaater over
de streken natgemaakt werdende, zo zul-
len alle die andere Metaal-streken, aan-
stondts op de Steen verdweinen, en de Goud
streek alleen blyven staan; het welke ook
met

met groene Gout-Kleur. kan werden verregt.

Komt uw iet voor dat gy meend verguldt te zyn, veilt dat (aan een hoekje) wat sterk af, dan zal 't de streek wel openbaaren, anders is 't geen gebruyk en ook onnodig aan Goud dat men Toetsen wil, veel te veilen.

Men vind ook bedriegers, die fyn Goude plaatjes over Lood en andere Species weeten te trecken, en daar Ringen, Knopen of gemunte Penningen van te maaken, welk bedrog met Toetsen niet is te ontdekken, maar zulke gedachten van iets hebbende; moet men dat werck stucken snyden, en van binnen visiteeren; Ik heb myn Vader zelfs zien Koopen zodanige Knoopen, die van binnen met Lood-wit waaren gevuldt.

Van de Toets Steen.

Belangende de Toets-Steenen, zo houde ik de zwarte voor de beste, (alhoewel der ook uit den rooden werden gevonden,) zy moeten wel gladt gesleepen en gepoleist zyn, niet al te Glashardt-houde ik bequaamst tot Zilver Toetsen, maar tot Goud, mag ik wel een harder leiden, dog op een heel goede Steen kan Goud en Zilver, beide wel geprobeert werden, men houd die voor heel goed, als men een Dukaat, of rosenobel, daar wel vast, en gladt,